

LASTEN YLEISIMMÄT TARTUNTATAUDIT VARHAISKASVATUKSESSA

Opas huoltajille

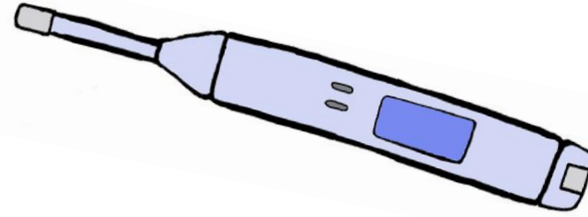
SISÄLLYSLUETTELO

Kuume	3
Hengitystieinfektiot	
• Flunssa	4
• Angiina	5
Vatsataudit	6
Loistaudit	
• Täit	7
• Kihomadot	8
• Syyhypunkki	9
Rokkotaudit	
• Vesirokko	10
• Enterorokko	11
• Vauvarokko	12
• Parvorokko	13
Muut infektiot	
• Märkäruپی	14
• Silmätulehdus	15
Lähteet	16

Oppaan ovat laatineet
Sara Kaunismäki ja Julia Keihäs,
Hämeen ammattikorkeakoulu 2018

KUUME

- Kuume on viruksen tai bakteerin aiheuttama elimistön tulehdusreaktio.
- Raja-arvona voidaan pitää yli 38°C peräsuolesta mitattuna ja yli 37,5°C korvasta mitattuna.
- Kuumeen kesto vaihtelee tyypillisesti 3–7 päivän välillä.
- Lievässä kuumeessa kotiseuranta riittää. Lapsen yleisvointi ratkaisee lääkärikäynnin tarpeen.
- Lapsen vointia voi lievittää viilentämällä lapsen ihoa haaleilla kääreillä sekä keventämällä lapsen vaatetusta. Tulehduskipulääkkeillä voidaan alentaa kuumetta noudattamalla pakkausselosteiden annossuosituksia.
- Riittävästä nesteytyksestä tulee huolehtia. Kuivumaan viittaavat lapsen virtsan ja kyynelnesteen vähyys, ihon kimmoisuuden väheneminen ja heikko yleisvointi.
- Komplikaationa lapsi voi saada kuumekouristuksen, jossa raajat nykivät ja lapseen ei saa katsekontaktia. Kouristus kestää muutaman minuutin eikä ole lapselle hengenvaarallinen. On suositeltavaa kuitenkin olla yhteydessä päivystykseen.

Lapsi saa palata varhaiskasvatukseen yhden kuumeettoman päivän jälkeen.

HENGITYSTIEINFEKTIOT: FLUNSSA

Lapsi saa palata
varhaiskasvatukseen yhden
kuumeettoman päivän jälkeen.

- Flunssa on viruksen aiheuttama ylähengitystieinfektio.
- Yleisin lastentauti, jota esiintyy eniten syksyisin ja talvisin.
- Oireina ovat nenän tukkoisuus, nuha, kurkkukipu ja kuume. Flunssan aikana voi esiintyä myös yskää sekä silmien punoitusta.
- Hengitystieinfektiot voivat laukaista lapsella nokkosihottumaa, joka on koholla olevaa, punoittavaa, kutiavaa ja nopeasti paikkaa vaihtavaa. Oireita voidaan lievittää antihistamiinivalmisteilla. Oireiden ollessa rajut, ota yhteys päivystävään lastenlääkäriin.
- Flunssa paranee usein itsestään. Kuumetta voi alentaa tulehduskipulääkkeillä.
- Lapsen voi olla vaikea niistää, joten tukkoisuutta voi helpottaa nenään laitettavilla keittosuolatipoilla tai -sumutteilla. Sumutteita saa käyttää vain muutaman päivän ajan.
- Lapsen yskää ei tule hoitaa yskänlääkkeillä, sillä niiden on todettu aiheuttavan enemmän haittaa kuin hyötyä.
- Lapsen sängyn päätyä on hyvä kohottaa unien ajaksi hengityksen helpottamiseksi.

HENGITYSTIEINFEKTIOT: ANGIINA

- Nielurisetulehdus eli angiina saa usein alkunsa flunssan yhteydessä.
- Nielurisetulehdus voi olla virus- tai bakteeriperäinen. Bakteeritulehdukset ovat alle 3-vuotiailla lapsilla harvinaisia.
- Oirekuva vaihtelee virus- ja bakteeritulehduksen välillä.
- Bakteeritulehdukselle ominaista on korkea kuume, kaulan turvonneet imusolmukkeet, kipeä nielu ja vaaleat peitteet nielussa. Nuhaa ja yskää ei yleensä esiinny.
- Lääkäriin on hakeuduttava, jos lapsella on runsasta syljeneritystä, äänen käheyttä, nielemisvaikeuksia, velttoutta, huono yleisvointi tai korkea kuume.
- Bakteeritulehdus todetaan pikatestin tai nieluviiljelyn avulla. A-streptokokin aiheuttamiin tulehduksiin hoitona on usein lääkärin määräämä antibioottikuuri. Virustulehdukset eivät vaadi antibioottihoitoa.
- Lapsen voi olla nielukipujen vuoksi vaikea syödä, joten riittävästä nesteytyksestä tulee kotona huolehtia. Kuivumaan viittaavat lapsen virtsan ja kyynelnesteen vähyys, ihon kimmoisuuden väheneminen ja heikko yleisvointi.
- Hammasharjat tulee vaihtaa uusiin 2–3 vuorokautta antibioottikuurin aloituksen jälkeen.

Lapsi saa palata
varhaiskasvatukseen, kun
yleisvointi on hyvä tai kun
mahdollisen antibioottikuurin
aloituksesta on kaksi päivää.

VATSATAUDIT

- Äkilliset vatsataudit ovat tavallisimpia lastentauteja.
- Yleisimpiä ovat rota- ja norovirus. Rotaviruksen itämisaika on noin 2 vuorokautta ja noroviruksen itämisaika on 10–48 tuntia, kuitenkin tavallisimmin vuorokausi.
- Erittäin helposti tarttuvia.
- Oireina ovat nopeasti alkava oksentelu, ripuli ja mahdollinen kuume.
- Runsas ripulointi ja oksentelu voivat aiheuttaa elimistön kuivumista, johon saatetaan joutua hakemaan apua sairaalasta. Tällöin voidaan joutua turvautumaan suonensisäiseen nesteytykseen. Kuivumaan viittaavat lapsen virtsan ja kyynelnesteen vähyys, ihon kimmoisuuden väheneminen ja heikko yleisvointi.
- Vatsatautien hoitona on riittävä nesteytys ja tarvittaessa apteekista saatava ripulijuoma menetettyjen suolojen korvaamiseksi. Juomaa ei saa käyttää normaalin juoman tai ruoan sijasta.
- Lapselle annettavan normaalin juoman määrä riippuu lapsen oksennusten ja ripuloinnin määrästä. Mitä enemmän lapsi oksentaa ja ripuloi, sitä suurempi nesteen tarve on.

Lapsen paluu varhaiskasvatukseen on suositeltavaa vasta kahden täysin oireettoman päivän jälkeen.

LOISTAUDIT: TÄIT

- Täi on pieni hiuksissa, erityisesti korvien takana ja niskassa viihtyvä loinen.
- Täin munat ovat mannaryynimäisiä ja ne kiinnittyvät tavallisesti hiusten tyveen.
- Tartunta tapahtuu hiusten, hiustarvikkeiden ja päähineiden välityksellä.
- Oireena on päänahan kova kutina.
- Ennen hoitoa kaikkien perheenjäsenten hiukset on tarkastettava, ja vain tartunnan saaneet hoidetaan. Hoitona hiusten pesu täishampoolla ja kampaus täikammalla. Hoito uusitaan viikon kuluttua.
- Kotona liinavaatteet, vaatteet ja muut tekstiilit on pestävä 60 asteessa. Hiustarvikkeet ja pehmolelut on laitettava esimerkiksi 80 asteiseen saunaan muutamaksi tunniksi tai suljetuissa pusseissa pariksi päiväksi pakastimeen.

Tartunnasta on ilmoitettava varhaiskasvatusryhmään. Lapsi saa palata lapsiryhmään, kun lapsen hiukset on pesty täishampoolla.

LOISTAUDIT: KIHOMADOT

- Kihomato on ihmisen suolistossa elävä 3–13 mm pitkä valkoinen loinen.
- Tartunta saa alkunsa, kun munat siirtyvät lasten sormien kautta suuhun. Munat leviävät helposti vuodevaatteiden, ovenkahvojen ja käsien välityksellä.
- Oireena on erityisesti yöaikaan esiintyvä voimakas peräaukon seudun kutina.
- Koko perhe tulee hoitaa kerralla Pylvin-tablettilääkityksellä, jonka saa apteekista ilman reseptiä. Lääkehoito uusitaan 2 viikon kuluttua.
- Lääkehoidon lisäksi tulee vaihtaa vuodevaatteet, pestä lelut sekä siivota koti ja eritoten erilaiset kosketuspinnat perusteellisesti. Kynnet on leikattava lyhyeksi ja käsihygieniasta huolehdittava.

Tartunnasta on ilmoitettava lapsen varhaiskasvatusryhmään. Lapsen voi tartunnasta huolimatta tuoda lapsiryhmään, kunhan lääkitys on aloitettu.

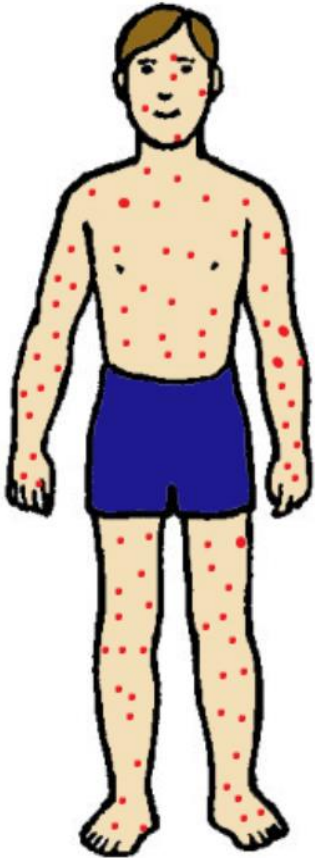
LOISTAUDIT: SYYYHYPUNKKI

- Syyhypunkki ihmisen ihossa elävä loinen, joka muodostaa ihoon käytäviä.
- Tarttuu ihokosketuksessa tai vuodevaatteiden välityksellä.
- Oireena on voimakas ilta-aikaan esiintyvä kutina.
- Syyhypunkista aiheutuvia ihomuutoksia on havaittavissa etenkin ranteissa, kämmenissä, sormiväleissä ja jalkapohjissa.
- Koko perhe on syytä hoitaa samanaikaisesti apteekista ilman reseptiä saatavalla permetriiniä sisältävällä voiteella. Voidetta levitetään limakalvoja lukuun ottamatta koko vartalolle. Kutinaoireista kärsivillä hoito uusitaan viikon kuluttua.
- Kodin vuodevaatteet ja muut tekstiilit tulee pestä 60 asteessa tai laittaa pariaksi tunniksi 80 asteiseen saunaan.

Tartunnasta on ilmoitettava lapsen varhaiskasvatusryhmään. Lapsi saa palata lapsiryhmään, kun hoito on toteutettu.

ROKKOTAUDIT: VESIROKKO

- Vesirokko on herpesviruksiin kuuluva erittäin herkästi tarttuva kuumetauti.
- Tartunnan voi saada sairastuneen lapsen rakkuloiden tai hengitysteiden välityksellä. Taudin itämisaika on noin 10–21 päivää.
- Ennen rakkuloiden ilmaantumista ensioireena saattaa olla ruokahaluttomuutta, päänsärkyä, kuumetta ja väsymystä. Tauti voi joskus olla myös lievä ja kuumeeton.
- Tyypillisin oire on kuitenkin vartalolla esiintyvä voimakkaasti kutiseva vesirakkulainen ihottuma.
- Vesirokko paranee yleensä itsestään noin viikossa. Kuumetta voidaan alentaa tulehduskipulääkkeillä ja kutinaa helpottaa antihistamiinivalmisteilla. Oireita voidaan myös lievittää esim. apteekista ilman reseptiä saatavilla voiteilla.
- Kerran sairastettu vesirokko ei yleensä uusiudu.
- Vesirokkorokotus tuli osaksi kansallista rokotusohjelmaa 1.9.2017.

Lapsen täytyy olla lapsiryhmästä pois rakkuloiden kuivumiseen asti, yleensä noin viisi vuorokautta.

ROKKOTAUDIT: ENTEROROKKO

- Enterorokko on enteroviruksen aiheuttama helposti tarttuva rokkotauti, jonka esiintyvyys on suurimmillaan loppukesästä ja alkusyksystä.
- Tarttuu ulosteen, käsien tai hengitysteiden välityksellä. Taudin itämisaika on 3–7 vuorokautta.
- Ensioireina ovat voimattomuus, nielukipu, kuume, päänsärky ja vatsaoireet.
- Noin kahden vuorokauden kuluttua ensioireista ilmaantuu kämmeniin, ranteisiin, jalkapohjiin ja suun limakalvoille punaisia alueita, jotka voivat kehittyä rakkuloiksi tai haavaumiksi.
- Enterorokko eroaa vesirokosta siten, että rakkulat eivät kutise.
- Lapsella oireet ovat usein lieviä ja tauti paraneekin itsestään noin 7–10 vuorokaudessa.
- Taudin leviämistä voidaan ehkäistä tehostamalla käsihygieniaa.

Lapsi voi palata lapsiryhmään sitten, kun kuume on laskenut ja yleiskunto on hyvä.

ROKKOTAUDIT: VAUVAROKKO

- Vauvarokko on herpesviruksen aiheuttama kuumetauti, jota esiintyy tyypillisimmin alle 3-vuotiailla.
- Tarttuu herkästi syljen välityksellä. Taudin itämisaika on 5–15 päivää.
- Oireina ovat korkea kuume ja mahdollisesti muut paikallisoireet, kuten löysä uloste, ärtyisyys ja silmien punoitus.
- Kuumeen laskiessa iholle ilmaantuu näppyläistä tai punaläiskäistä ihottumaa, joka aloittaa leviämisen usein korvien alueelta muualle vartaloon.
- Vauvarokkoa on kuumeiluvaiheessa vaikea erottaa muista infektioista, joten lääkärikäynti on aiheellinen.
- Tauti paranee itsestään. Kuumetta ja ärtyisyyttä voidaan kuitenkin lievittää tulehduskipulääkkeellä.

Vauvarokko on tyypillisesti kolmen päivän sairaus, ja lapsi voi palata lapsiryhmään, kun yleiskunto on hyvä ja kuume laskenut, ihottumasta riippumatta.

ROKKOTAUDIT: PARVOROKKO

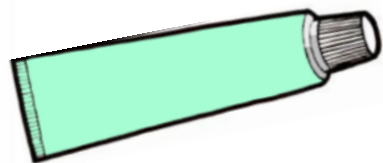
- Parvorokko on parvoviruksen aiheuttama rokkotauti, joka on yleisin 5–15-vuotiailla.
- Tarttuu pisaratartuntana. Taudin itämisaika on 4–28 päivää.
- Ensioireina ovat kuume, flunssaoireet ja päänsärky.
- Noin viikon kuluttua ensioireista lapselle tulee ihottumaa poskiin, joista se leviää 1–4 vuorokauden kuluessa vartalolle ja raajoihin.
- Parvorokko parantuu itsestään ja oireet ovat usein lieviä.

Virus ei enää tartu ihottumavaiheessa. Lapsi voi palata lapsiryhmään yleisvoinnin ollessa hyvä, vaikka lapsella vielä olisikin ihottumaa.

MUUT INFEKTIOT: MÄRKÄRUPI

- Märkärupi on bakteerin aiheuttama helposti tarttuva pinnallinen ihoinfektio, jota esiintyy erityisesti loppukesästä.
- Tarttuu ihokosketuksen välityksellä. Taudin itämisaika on 2–5 päivää.
- Alkuoireena on sierainaukkoon tai suupieleen kehittyvä kudosnestettä erittävä rakkula.
- Rakkulat voivat levitä kosketuksen tai raapimisen seurauksena muuallekin vartaloon. Rikkoutuessaan rakkulat erittävät märkää, jonka seurauksena iholle muodostuu kovaa karstaista rupea.
- Pienille märkiville ihoalueille riittää usein paikallishoitona apteekista ilman reseptiä saatava neomysiinin ja basitrasiinin yhdistelmäantibioottivoide. Voidetta levitetään ihoalueille noin viikon ajan kahdesti päivässä saippuapesujen jälkeen.
- Isommat tulehtuneet ihoalueet vaativat lääkärin määräämän antibioottikuurin.

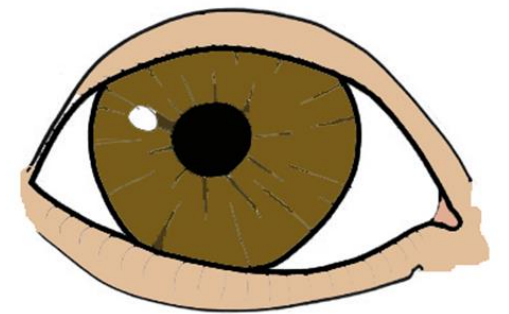
Lapsi saa palata lapsiryhmään kaksi vuorokautta paikallishoidon aloituksen jälkeen tai vuorokauden kuluttua antibioottihoidon aloituksesta.

MUUT INFEKTIOT: SILMÄTULEHDUS

- Silmätulehdus voi aiheutua useista eri syistä.
- Tarttuu käsien välityksellä.
- Oireina ovat silmän punoitus, kirvely ja rähmiminen.
- Nuhan yhteydessä ilmaantunut silmätulehdus paranee usein itsestään.
- Silmiä on hyvä huuhdella haalealla keitetyllä vedellä useita kertoja päivässä esim. vanutupolla. Lääkäri voi lisäksi määrätä tulehdukseen antibioottikuurin silmätippoina tai -voiteina.
- Kotona tulee käyttää omia kasvo- ja käsipyyhkeitä.
- Lapsen ei tarvitse olla pois lapsiryhmästä silmätulehduksen takia.

LÄHTEET

- Ashorn, M. (2016). Lapsen ripuli ja oksentelu. Lääkärin tietokannat. Ter-veysportti. Haettu 19.4.2018 Duodecim-tietokanta.
- Evira (n.d.) Norovirus. Päivitetty 31.3.2016. Haettu 20.11.2017 osoitteesta <https://www.evira.fi/elintarvikkeet/tietoa-elintarvikkeista/elintarvikevaarat/ruokamyrkytykset/ruokamyrkyksia-aiheuttavia-viruksia/norovirus/>
- Halt, K., Tossavainen, P. & Dunder, T. (2017). Urtikaria – tavallinen syy lasten päivystyskäynteihin. Tieteessä – katsausartikkeli 10/2017 vsk 72 s. 651-656. Haettu 26.3.2018 osoitteesta Medic-tietokanta.
- Hannuksela-Svahn, A. (2015). Märkäruupi (Impetigo contagiosa). Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 20.11.2017 Duodecim-tietokanta.
- Hannuksela-Svahn, A. (2017). Päätäit. Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 20.11.2017 Duodecim-tietokanta.
- Jalanko, H. (2009a). Suolistotulehdus. 100 kysymystä lastenlääkärille. Terveyskirjasto. Haettu 22.11.2017 Duodecim-tietokanta.
- Jalanko, H. (2009b). Infektiot ja päivähoito. Lääkärikirja Duodecim. Terveyskirjasto. Haettu 21.11.2017 Duodecim-tietokanta.
- Jalanko, H. (2016a.) Kuumeouristus. Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 16.2.2018 Duodecim-tietokanta.
- Jalanko, H. (2016b). Flunssa lapsella. Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 9.1.2018 Duodecim-tietokanta.
- Jalanko, H. (2016c). Enterorokko. Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 20.11.2017 Duodecim-tietokanta.
- Jalanko, H. (2016d). Parvorokko (pikkurokko). Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 1.2.2018 Duodecim-tietokanta.
- Jalanko, H. (2017a.) Kuume lapsella. Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 16.2.2018 Duodecim-tietokanta.
- Jalanko, H. (2017b). Rokkotaudit. 100 kysymystä lastenlääkärille. Terveyskirjasto. Haettu 22.11.2017 Duodecim-tietokanta.
- Jalanko, H. (2017c). Vesirokko. Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 20.11.2017 Duodecim-tietokanta.
- Jalanko, H. (2017d.) Vauvarokko ("kolmen päivän kuume"). Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 1.2.2018 Duodecim-tietokanta.
- Lumio, J. (2017c). Norovirus. Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 20.11.2017 Duodecim-tietokanta.
- Lumio, J. & Jalanko, H. (2017). Nielurisatulehdus ("angiina"). Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 9.1.2018 Duodecim-tietokanta.
- Potilasohje: Streptokokki A. (n.d.). Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä. Tarkistettu 11.12.2015. Haettu 13.2.2018 osoitteesta <http://www.kitee.fi/documents/42125/276479/Strepto-kokki+A+potilasohje/5ba2c8a6-5cae-462d-8d73-edb98f1b486e>
- Rajantie, J. Heikinheimo, M. & Renko, M. (2016). Lastentaudit. Duodecim. Printon Trükikoda: Tallinna
- Sairas lapsi, nielutulehdus. (2016). Sairaudet. Haettu 13.2.2018 osoitteesta <http://www.sairaslapsi.com/sairaudet/nielutulehdus>
- Sairas lapsi, vesirokko. (2016). Sairaudet. Haettu 13.2.2018 osoitteesta <http://www.sairaslapsi.com/sairaudet/vesirokko>
- Sairas lapsi, märkäruupi. (2016). Sairaudet. Haettu 1.2.2018 osoitteesta <http://www.sairaslapsi.com/sairaudet/markarupi>
- Seppänen, M. (2016) Silmän sidekalvotulehdus (konjunktiviitti). Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 21.11.2017 Duodecim-tietokanta.
- Seppänen, M. (2013) Silmätulehdus. Lääkärikirja Duodecim. Terveysportti. Haettu 21.11.2017 Duodecim-tietokanta.
- Silmän sidekalvontulehdus (konjunktiviitti). (n.d.). Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri. Haettu 13.2.2018 osoitteesta [https://hoito-ohjeet.fi/Ohjepankki/VSSHP/Silm%C3%A4n%20sidekalvontulehdus%20\(konjunktiviitti\).pdf](https://hoito-ohjeet.fi/Ohjepankki/VSSHP/Silm%C3%A4n%20sidekalvontulehdus%20(konjunktiviitti).pdf)
- Storvik-Sydänmaa, S., Talvensaari, H., Kaisvu, T. & Uotila, N. (2015). Lap-sen ja nuoren hoitotyö. Helsinki: Sanomapro.
- Terve.fi (2010). Sidekalvon tulehdus. Haettu 22.11.2017 osoitteesta <http://www.terve.fi/sidekalvon-tulehdus/sidekalvon-tulehdus>
- Terve.fi (n.d.). Lasten märkäruupi. Haettu 22.11.2017 osoitteesta <http://www.terve.fi/73284-mita-markarupi-on>
- THL, rotavirus (n.d.). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 18.9.2015. Haettu 22.11.2017 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/web/infektiotaudit/taudit-ja-mikrobit/virustaudit/rotavirus>
- THL, norovirus (n.d.). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 10.2.2016. Haettu 20.11.2017 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/web/infektiotaudit/taudit-ja-mikrobit/virustaudit/norovirus>
- THL, päätäi (n.d.). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 20.5.2016. Haettu 20.11.2017 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/web/infektiotaudit/taudit-ja-mikrobit/muut-taudinaiheuttajat/paatai>
- THL, kihomato (n.d.). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (n.d.d.). Päivitetty 20.5.2016. Haettu 20.11.2017 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/web/infektiotaudit/taudit-ja-mikrobit/muut-taudinaiheuttajat/kihomato>
- THL, vesirokko (n.d.). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (n.d.e.). Päivitetty 5.9.2017. Haettu 20.11.2017 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/web/infektiotaudit/taudit-ja-mikrobit/virustaudit/vesirokko>
- THL, enterovirus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 26.11.2015. Haettu 20.11.2017 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/web/infektiotaudit/taudit-ja-mikrobit/virustaudit/enterovirus>
- THL, märkäruupi. Infektiot. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 7.12.2015. Haettu 20.11.2017 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/terveysneuvonta/infektiot#markarupi>
- Von Schatz, M. & Matilainen, H. (2009). Tarttuuko se? Ehkäise, estä ja hoida. Helsinki: Kirjapaja.
- Piirroskuvat: Elina Vanninen, Annakaisa Ojanen & Roope Ojanen, Papunet.net
- Piirroskuvat sivut 10-11: Elina Vanninen, Papunet.net. Muokattu versio alkuperäisestä.